

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЪИЖИВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Либониръ Н. Ненадовићъ.

ТЕЧ. V. Овај листъ излази у Вторникъ и Четвртакъ на по табака, а у Суботу на табаку. Цѣна му е за три мѣс. 5, а за пола године 10. цванц. За огласе плаћа се одъ врсте 5 крајц. за трипутъ. № 85.

Слепаць.

Слепаць иде одъ врата до врата
Те помоћи по селима проси,
Незна, яданъ, другога заната
До гуслице што уза се носи.

А када е обредіо села,
Онъ се слази у градове главне,
Па долази у дворшта бела
Полковника и госпоре славне.

„Даруйте ме, о господо драга!
Богъ ради милости имајте!
Одъ вашега големога блага
Мени, слепомъ, кои динаръ дајте!“

„А шта радишъ са алатомъ твоимъ?“
Смеюћи се пыташе га они;
„Певамъ, рече, добротворма своимъ
Кады ми когодъ кои даръ поклони!“

„Е, видимо да башъ среће немашъ!
Болъ б' было да пилиће чувашъ,
Или гдегодъ у мраку да дремашъ,
Ил' беспосленъ у меове дувашъ.“

„Ахъ, тако е! — рече слепыи на то —
Садъ текъ видимъ да самъ права беда!
Али, молимъ, прекривте ме зато
Што я нисамъ господскога реда!“

Па жалостанъ онъ одатле оде
Међ' войнике и грађане просте;
И они га пыташе одъ моде:
„Шта радите? и молимо: ко сте?“

„Я самъ онай, што узъ гусле гуди!
Охетѣ ли да вамъ певамъ штогодъ?
Само молимъ — вы сте добри люди, —
Да ми неће замерити когодъ?“

„А, Богъ ст. нама! и мы вальда знамо
Да човеку песме животь сладе,
И мы доста слепаца имамо,
Кои намъ ий увекъ тазе граде.“

Де, певайте што найболъ знате:
Умете ли певаг' лепу мацу?
Ил' девойке како люби крате,
И Анчица како люби Ацу?

Или ону песму одъ мегдана,
Где се юнакъ све еднако брине,
Полазећи на бой на душмана,
Да сироме како непогине?“

Зачуди се томе слепаць яко:
„Фала Богу, да чудне челяди!
Та овде е зло и наопако,
Я бы морѣ умрети одъ глади!“

Па опанке за ноге притеже:
„Идемъ, рече, одкудъ самъ и дош'о,
Та овуда сви на мене реже,
Идемъ, докъ и горе нисамъ прош'о!“ —

РУКОПИСИ ПРОТЕ МАТИЕ НЕНАДОВИЊА.

(Продужено)

Веће како е везиръ дошао, стало е свуда примиріе,
Иду наши люди у Београдъ и Смедерево слободно. Одъ
наше нахіе одпустимо четири кунпаніе, да се кодъ кућа
одморе месецъ дана, пакъ да дођу да ове измену на Вра-
чару. Пођемъ я и дођемъ кући у Бранковину, да се
сиремимъ за у Росію, аль ето ти Дамяна изъ Кутешице
къ мени: Айде — вели — забога, ено Турака на Дрини
и ніе ий врло много, излазе те плячкаю пакъ опетъ на
Дрину, а мы сѣдимо на Симиу брду, тамо е Лука Грбо-
вићъ и Нурчія, али еданъ другога неслуша, а лако бы
Турке (т. е. Мусагу) разбили.“ — (Овога смо Дамяна
изъ Кутешице, я и стриць, у почетку слали у Црну Го-
ру Владици и графу Ивелићу у Рисанъ, и молили, но Иве-
лићъ одговара, да е нѣговъ господаръ т. е. Русь съ
Турчиномъ у великой любви, но упућуе насъ у Цари-
градъ да Султана молимо. И то ћете Ивелићево писмо
наћи у моимъ артияма, а владичино е изгубљно).

Дамянъ еднако салетіо: айде! — Я му кажемъ да
безъ войске нећу ићи. — „Айде — вели — войске има

доста за ове Турке, само старешине нема.“ — Я одма пошлѣмъ за оне четири кумпаніе, коє су на одморъ отишле, и скунимъ, и близо Добраве дођемо, пакъ ћемо преко Варне навише, али дотрча еданъ Србинъ на колю и каже да дођоше Турци у Шабаць, уђоше у градъ и я — вели — едва утеко. Я одредямъ две кумпаніе да чувамо ћуприю на Добрави кодъ Круле, а две да пошлѣмъ на великій одъ Шабца друмъ, да и ону ћуприю кодъ Мрђеновца чувамо, и одатле пишемъ стрицу на Врачаръ, да су Турци у Шабаць ушли. Наређујући я войску на ћуприє, сатъ ли два ли прођу, аль ето ти двоце на коньма иду, и кажу ми да се само два сата задржаваше Турци у граду, пакъ се опетъ натрагъ вратише и одоше крозь Китогъ. Я са оно 4 кумпаніе кренемъ се преко Варне и дођемъ на Ново Село кодъ Дрине, дозовемъ и ону са Симиѣна брда войску, добро се извѣстимъ да е Мусага — кога смо у Априлу месецу изъ Шабца у Београдъ сатерали — преко Земуна отишао у Босну, самовольнике покупио и увребао, крадомъ прошао исподъ наше войске, дошао у Шабаць, изкопао свое новце, на-товарио и одма побегао натрагъ у Босну; кажу, да е имао сто ока дуката. Однео сто ока дуката, у Шабцу на бавру одсѣкао 70 глава, ербо се нико ніе надао, и онда су поскли Радомира, отца Павла Радомировића, то е было 6. Августа 1804. год. лицемъ на Преображеніе.

(Заборавіо самъ казати: како е дошао Црнѣи Ђорђе са Пожаревца са прочима, одма Ђорђе ћурчія зовне: ко е ћурчинаць айде за мноми! накупи 10—15-ли безкућаца, удари у Грабоваць валѣвскій, поара еданъ дућанъ рубе некога Ђорђа Маѣара и однесе, и тако све узгредъ зулумъ е чиніо до Мачве, по Мачви ода и изтражує гди што турско да нађе. Узме у свою руку Митровачку скелу, намѣсти свога брата на скели, скеларину наплаћує себи. Много пута био е опоминяъ одъ Црнога Ђорђа и одъ свию, да се тога прође и на Врачаръ у войску дође; но бадава, онъ вели: Я границу чувамъ, одъ скеле новце за џебану даємъ. А нигди се съ Турцима ніе побіо. Ђурчія био е изъ Босута нѣмачкога.)

Како самъ я са Добраве јвио стрицу да су Турци у Шабаць дошли, и онъ и кнезъ Сима съ войскомъ питаю, и кадъ чуо да самъ я на Новомъ Селу, тамо дођу. Я само еданъ данъ будемъ съ нѣима, пакъ ми кажу: да идемъ на Врачаръ, а они други трећи-ли данъ убию ћурчию и нѣгово друштво. Я кадъ дођемъ на Врачаръ искамъ новаца одъ Янка, вели — немамъ, ишти одъ Црнога Ђорђа, а онъ каже докъ дође Яковъ и Сима. — Сви веле: иди шта чекашъ? а ни еданъ не дає паре. Но я кадъ самъ отишао до куће да се спремимъ, понео само двеста петдесетъ дуката свои собствены, али е то мало за великій путъ. Найпосле пытамъ я Чардаклиє koliko најманъ за тай путъ може бити доста, ербо я нисамъ никудъ одъ Сараєва даль путовао. Онъ вели: може 300 дуката; кажемъ я нѣму: да я имамъ 250, а колико онъ има, пакъ да идемо; а Јова Протићъ трговаць е, повеће за се што му треба. — Чардаклия каже: „Я немамъ више него овы 11 форинтій и ову пушку, но дай ишти јоштъ ако даду, ако-ли не даду да идемо и са то 250, пакъ докле дођемо; Руси поповима добро дѣле, просићемо.“ Заречемо се башъ да пођемо, па макаръ недошли више,

ако гди и погинемо, доста е браће и на Врачару погинуло за свой родъ. Садъ тога дана дотера Стева Живковићъ џебану и сви се састанемо кодъ Црногъ Ђорђа, и опетъ о путу и трошку поменемо. Господаръ Ђорђе каже: коєкуда, я самъ при путу (чини ми се кући е поласіо), по ето Якова и Сима и Янка, нека вамъ даду две три хиляде гроша пакъ идите. — Видимо да е мало, али шта ћемо и то кабулимо. Садъ са Живковићемъ уговоримо, у кои ће данъ послати намъ чамаць и возаре, коє смо му одавно наручили да буде готовъ кадъ заиштемо. Стева се обећа послати намъ, јоште каже: и я ћу на другомъ чамцу потерати нешто олова да продамъ у Адакале, и тако ћемо крозь Ђердаць заедно проћи. Помози Боже, рекосмо мы, то е јоштъ бољъ, ербо мы и онако нисмо Ђердапу вѣшти. Садъ пишемо Миленку да онъ пише Јови Протићу, у кои ће насъ данъ чекати у Рама на Дунаву. Дође уреченый данъ за полазакъ, и дође и чамаць са три возара. Кажемъ я садъ Якову да е дошао чамаць и заиштемъ новаца, онъ ми каже: Иди Сими нека онъ даде; одемъ Сими, иди каже Катићу нека онъ даде, е тако самъ ишао свакомъ по двапутъ, и башъ ни еданъ ни грошића. Я найпосле дођемъ онако лютитъ нашемъ чадору; зовнемъ поца Симу, и мало за кућу наручимъ, па онда уземъ прошенія, коя су одавно была готова, и ревнемъ моме стрицу Якову: Съ богомъ оstay! — „Заръ — вели — доста оде?“ — Одо у име Бога. „А дадоше ли ти новаца?“ упыта ме даль. „Дадоше колико и ти,“ одговоримъ я. Онъ на то рече: стани мало! и даде ми 50. дуката.

Я зовнемъ Чардаклию и у два сата ноћи 1. Септембра месеца 1804. год. на Сави више Гопчидера у чамаць сѣднемъ, и рекнемъ: Съ Богомъ земљо и завичаю, већ у тебе я-ли доћи, я-ли недоћи!“ И тако возари повезу живо, покрай Београда прођемо и свуноћъ путуємо низъ Дунавъ, а кадъ свану требало бы штогодъ ести; садъ се нема шта, ербо у хитнѣи ништа спремили нисмо. Пође и Гаја Николаєвићъ съ нама, и самъ незнамъ зашто е пошао. Дођемо у Смедерево, гди изађемо и я и Чардаклия, оба да што купимо за ело. Шта ћемо ваћи? сира, леба и грошића. Кадъ сѣднемо опетъ у чамаць, онда се сѣтимо како смо паметни, идемо у Росію а изађосмо међу Турке; видимо нашу паметъ, али су Турци јоштъ лући, зашто насъ непытаю куда ћемо? — Повичемо на возаре да брже возе да измакнемо. Тако низъ Дунавъ путуємо до Рама. Садъ незнамъ или онај првый или другій данъ возили смо се у захожденію сунца поредъ Рама близу края; докъ ето изъ куће човекъ сиђе поближе Дунаву, запыта чій е чамаць; возаръ одговори: нашъ е. Онъ кадъ насъ добро разгледа, повика: гони чамаць краю. Мы изађемо изъ чамца; и назовемо му добро вече. Онъ полако одговори: Богъ вамъ добро дао мои сопутници. Я по томе познамъ, да е то Јова Протићъ, и одговоримъ: Большамъ дошли, ако си ти онај кога ми тражимо? — Каже: Я самъ, и полюбимо се, я му кажемъ за Чардаклию да намъ е то трећій другъ, и одемо по томъ у конакъ, гди се добро на вечери почастимо и у здрављъ и за срећна пута, и по доста путу напиємо.

Мртвый Гость.

(Продужено)

Лепосава одскакуће смеюћи се у куйну и повикне: „Та вальда намъ неће башъ толику пакость учинити!“

„То су“, рече господарь Мирковићъ „красни плодови суевѣрія и пучке мудрости. Све е пучка мудрость одозго до доле, одъ кочіяша до министра! Тако е, вичу на просвету чиновници и свештеници, бабице и професори, тайни советници и тайни ласкателѣ, и веле, да она производи непослушность, невѣріе, и буну, пакъ оћею да народъ опеть у стару глупость поврате! До врага! съ тешкомъ мукомъ даю едну крайцару за побольшанѣ училишта, али миліоне троше на войску, и на разкошность; паметнимъ людма запушаваю уста, али ко проповеда несмысленность, пузенѣ и ульиванѣ, тога радо имаю, обасиплю га титулама и почестима. Ето намъ садъ. Суевѣріе и горе и доле. Прва неделя поста, зимно време — поглед, будале крию се у буцаке и крсте се; мысле да е мртвый гость пронзеве ову неделъну кишу и прочая.“

Госпожа Мирковића тихо се насмеє и рекне: „Тато, немой се тако жестити, немой се тако лютити! Та ніе вредно да се тога ради лютити.“

— Ніе вредно? та и сама е твоя вера црвљива. Мамо! Немой ми суевѣріе бранити! Я ћу, кадъ умремъ, десеть ялада форинтій оставити единствено на то, да се плаћа учитель, кои ће деци читати Д о с и т е я, кои ће учити здравый разумъ. Ко таква безумна уображеня о аветиняма, љаволима, и мртвымъ гостима трпѣти може, тай такође трпѣти може, и да цео светъ една минутца, а свака држава гнѣздо рсбова буде, у коме една половина народа скотски робовати, а друга са пушкама и топовима подчинѣне у узди држати мора.“

„Но, но, но, тато, кудъ си се заукао?“

— Проклето нека е суевѣріе! Али, я добро видимъ, люди га оће. Само дела тако; то Енглези и траже; што е луђій народъ, тимъ насъ лакше цеде. Неће никако пре болъ быти, докъ опеть какавъ Бонапарта са гвозденимъ прутіемъ недође и будале памети ненаучи.“

Докъ е господарь Мирковићъ све тако у подпуной озбиљности праскао, и докъ е нагло по соби тамо амо одао и покадкадъ застайкивао, уђе полако нѣговъ кнѣгиводитель.

„Заиста е тако господару?“

— Шта е заиста тако?

„Онъ е зацело дошао, и стао у кафани кодъ црногъ крста.“

— Ко е стао кодъ црногъ крста?

„Мртвый гость.“

— Будалаштина! Заръ вы као разуманъ человекъ морате све веровати, што вамъ бабе приповедаю?

„Али мое очи нису бабе. Я самъ изъ любопытства ишао до црногъ крста; господинъ судейскій писарь быо е, тако рећи, мой другъ. Мы заиштемо, тако рећи, венга ради, по чашу шльвовице. Ту е онъ седіо.“

— Шта?

Я самъ га одма познао. Чини ми се, да га е познао и кафеція. Ёрь кадъ е пошао на полъ окрену се уполакъ господину писару, разрогачи очи, развуче устне и подиже обрве, као да бы хтео, такс рећи, навестити, да онай, што ту седе, немисли нимало на добро.“

— Лакрдія мачакъ.

„Капиція, кои га е іоште на варошкой капиіа познао, дошао е и явіо е за нѣга полицаю. Капиція намъ е то казао кадъ смо се одъ црногъ крста враћали.“

— Капиція е суевѣрна будала; требало бы да се стида свое лудоріе.

„Тако е, али веруйте ми, ако то ніе мртвый гость а оно е нѣговъ близнаць. Бледо лице. Одъ главе до пете црнъ као гавранъ. Стасъ, четири до петъ аршина дугъ. Трострукій златанъ ланаць преко прсію на цепномъ са-ту. На прстима блистаюће се бриліантно прстенѣ. Прекрасна кола. Само за нѣга наймлѣни поштански конь.“

Господарь Мирковићъ гледао е кнѣгиводителя дуго са укоченимъ погледомъ, у комъ се, као што се чинило, борило неверованѣ са чудносћу посла; напоследакъ насмеє се гласно и врло яко, и повикне: „Да ли љаво тера съ нама шалу, те е тай башъ прве неделѣ божићнѣгъ поста морао доћи.“

„И башъ кадъ е црвва пустила“, рекне кнѣгиводитель, „башъ кадъ е светъ са сокака бегао, и кадъ су ветаръ и киша, тако рећи, найужасніе беснили.“

„Како се зове тай странаць?“ запита господарь Мирковићъ.

„Ние ми познато“ одговори кнѣгиводитель, „али, тай се најпосле прозива како му е воля. Часъ се зове господинъ Гробанићъ, а часъ грофъ Крстачићъ. Я чисто, тако рећи, сумнямъ, што е онъ башъ кодъ црногъ крста стао. Чини ми се, да га е име примамило.“

Господарь Мирковићъ позадуго е ћутао, и сасвимъ озбиљно размишљавао; напоследакъ протре се по челу и рекне: „То ніе ништа, до голый случай, особита игра околностей. Немойте мислити на мртвогъ госта я томе подобна. Лакрдія! Али е опеть чуданъ случай, врло лудъ догађай. Башъ прве неделѣ поста, при найужасной непогоди, дугачакъ, црнъ, бледъ, съ прстенѣмъ, съ пратномъ, — я ни речи небы веровао, мой господару, да вы нисте разуманъ человекъ. Али непримите ми за зло, вы сте слушали причу о мртвомъ госту, видѣли сте едногъ странца у црнымъ альбинама, те вамъ се одма безбожна сила уображаваня распалила и допунила оно, што е іошъ оскудѣвало.“

Притоме остане. Господарь Мирковићъ ніе се дао ни осолити.

XIII.

Мртвый гость поставе предметъ разговора при ручку и вечери. Светъ се радовао што ће наскоро выше о нѣму дознати, и на данашнѣмъ селу кодъ градоначалника савршено се о странцу известити, ако и не званично одъ градоначалника, а оно одъ госпое градоначалнико-

вице, кои е безъ помоћи тайне полиціе уреданъ дневникъ о варошкимъ догађаима непрекидно водила. Господе варошке поштаю къ овой одма после вечерня. Господарь Мирковићъ обећао се доћи, чимъ се смркнуе; онъ е имао свршити јошъ неке послове са своимъ люда, кое е обично неделомъ после подне къ себи дозивао.

И башъ кадъ е хтео последнѣтъ грошићара одправити и на село поћи, наеданпутъ чуе якъ женскій врисакъ. Господарь Мирковићъ и грошићаръ яко се уплаше. Настане дубока тишина.

„Иди Павле, види часкомъ, шта се догодило.“ рекне Господарь Мирковићъ грошићару.

Овай изиђе, али се за неколико тренутака врати сасвимъ забезекнутъ, и едва полу ясно са дрѣћућимъ гласомъ рекне: „Жели васъ неко видити“.

„Е, па некъ уђе,“ рекне лютито Господарь Мирковићъ. Павле отвори врата и сасвимъ полако уђе еданъ странаць. То е био некій сувонявъ, дугачакъ човекъ, лица истина пріятнотъ али бледогъ. Црна, дебело савіена марама око врата чинила е нѣгово бледило јоште већимъ и управо смртнымъ. Разкошно одело, особито фина кошуля, коя се као снегъ изподъ црногъ свиленогъ прелука белила, богато прстенѣ, кое е на претима третило; и сва остала спољашность издала е странаца за човека одъ вишегъ стая.

Господарь Мирковићъ сматрао е непознатогъ са уоченымъ погледомъ. Онъ е видіо предъ собомъ сущегъ мртвогъ госта, али се прибере, што е годъ болъ могао, и пошто се са некомъ плашљивомъ учтивосту улазећемъ поклоніо, рекне грошићару. „Павле, остани овде! имамъ ти после јошъ нешто казати.“

„Радуемъ се, што самъ срећанъ съ вама се познати, господарь Мирковићу!“ рекне странаць тихо и лагано: „Я бы мое подворенѣ јоште јутросъ учиніо, да се нисамъ одъ пута одморити морао, и да се нисамъ бою, да ћу ранымъ долазкомъ Васъ и вашу породицу узнемирити.“

„Много чести, много чести!“ одговори Господарь Мирковићъ са некомъ забуномъ. „Али . . .“ Нѣга нападне нека неотична гроза. Едва е своимъ очима веровао. Повуди странаца са столицомъ, а желіо е да е стогатіи далеко одъ нѣга.

Странаць полако се поклати, посади се и рекне: „Вы мене непознаете; али безъ сумнѣ погаћате ко самъ?“

Господару Мирковићу учинило се, да му се коса изподъ пароке диже. Мане учтиво и страшљиво съ главомъ и одговори са усилнымъ пріятельскимъ изгледомъ: „Я немамъ честь васъ познавати.“

„Я самъ Петловићъ, сынъ вашегъ старогъ пріятеля!“ рекне мртва гость са потмулымъ гласомъ, и осмене се на старца, коме се тимъ осмейкомъ срце смрзнуло.

„Имате ли какво писмо одъ могъ старогъ пріятеля?“ упыта Господарь Мирковићъ. Онај отвори неку

прекрасну записну кнѣгу, извади изъ нѣ и преда едно писмо. Писмо е садржавало само неколико редака препоруке и кратку молбу, да се доносителю у свему на руку иде, да срце невестино освои. Рукопись быо е у нечемъ подобанъ руки старогъ банкира; али му се ипакъ нешто изопачењъ чиніо.

Господарь Мирковићъ дуго е читао, и опять читао, само да времена добье и да се промысли. У нѣму е, сасвимъ природно, само противословіе и борба владала. Очъ као изображењъ човекъ упркосъ неотичномъ гроженю, ніе хтео веровати, да гледа правогъ мртвогъ госта, али ніе се башъ ни хтео, нити е могао увѣрити, да синъ нѣвогъ пріятеля и лицемъ и стасомъ и ношивомъ, сасвимъ савршено наличи на познатогъ изъ сказке ужасногъ мртвогъ госта. Ту се ніе дала изтолковати обмана силе уображаваня, нити обмана случая. Онъ нагло устане, извиња се, да мора свое наочаре потражити, да су му очи нешто мутне, и оде, да бы се у той забуни колико толико прибраво. Чимъ е Господарь Мирковићъ у оближню собу отишао, дочепа се и Павле врата. Мртва гость окрепе се полако за овимъ, а Павле, савъ дрѣћући, съ еднимъ скокомъ утече наполь, па се текъ онда врати, кадъ е чуо, да се господарь Мирковићъ изъ оближнѣ собе повратіо.

(продужиће се)

Последній Кацникъ на острову Хаити.

(Свршетакъ)

„Године 1516. владала су Кацники јошъ само у провинціама Ксарагуи и Хигею, и то на супротнымъ крайнимъ точками острова, премда су и ове две провинціе шпанској круни већъ давале данакъ.“

Но и ова привидна и мнима независимость побудила е ненависть и гнѣвъ тадашнѣтъ шпанскогъ губернатора, Дона Николе Ованда. И онъ е наскоро нашао повода, да свою ненависть утиша и гнѣвъ засати.

Овандо яви краљици провинціе Ксарагуа, лепой и даровитой Анакаони, да ће онъ ню као новонаименованный губернаторъ посѣтити. Анакаона чинила е најсыйніе припреме, да га што е могуће лепше дочека. Овандо се врене у провинцію Ксарагуу са 300 пешака и 70 добронаоружаны коняника, снабдѣвени съ оклопима, копляма и штитовима.

Анакаона е по обычаю сазвала великаше изъ цѣле земль у престолно мѣсто, али любопытный народъ стекао се са свою страна, да присуствуетъ у разнимъ играма и увеселеніама. Никадъ се јошъ ніе толикій народъ у Ягуани (главной вароши) скупио быо. Мѣсто ово изгледало е пріятно и питомо; све палмове колебе быау накићене и цвећемъ и шумаркомъ украшене; najveће пакъ и најлепше одъ овы колиба быле су наименѣне шпанскимъ гостима.

Како су поставлѣни стражари дали знакъ, да се жельно очекивани странаці приближаваю, одма се даде Анакаона изнети на nejlepší своей носильщи стран-

цима на сусрѣтъ: праћена великомъ мложиномъ свои поданика. Ови су носили у рукама палмово лишће и цвеће. Анакаона се сусрѣтне са Шпанцима неколико миља далеко одъ Ягуане. Чимъ Индіянци опазе Ованда, узкликну они одъ радости и усхићенія; они се слегну око Шпаньолаца и обасипали су њ њимъ мириснымъ цвѣћемъ и вѣнцима. Цѣо путъ оданде до Ягуана быо е посуть цвѣћемъ. Почемъ су измѣнили обичне поздраве, крене се сѣйный спроводъ даль. Краљица Анакаона ишла е край Ованда. Она е изгледала весела и расположена као и обычно. Овандо е напротивъ ћутао, и изгледао равнодушанъ и суморанъ; а њгова риђа брада јоштъ е већма узвишавала страовитостъ њговогъ лика.

Тако стигну она у Ягуану. Странци буду расположени по разнимъ квартирима, како бы се опоравили одъ труднога пута и умора. Сутраданъ се разбуде сви рано одъ веселе тутняве добоша и индіянски пѣсама.

Неколико дана узастопце трајале су части, игре и веселѣ. Шпаньолци нису были само прости гледаоци, него су и они у свему весело учествовали. Шпанскомъ губернатору Ованду ніе ништа миліе было, него то, што су се Индіянци одали необузданомъ веселю, и што су се њгови войници тако повѣрјателно мѣшали са Индіянцима.

Но наскоро затимъ сазове онъ къ себи найодабраниѣ свое офицере, и саобшти имъ, како е онъ дознао, да е цѣло то веселѣ само замка и превара и да краљица провинціе Ксарагуа, Анакаона, која одавно Шпаньолцима о глави ради, само згодну прилику чека, да све свое шпанске госте потуче.

Онъ имъ на то саобшти свой планъ, како да се намѣра Индіянаца осуети, и они се ту споразуму о средствама, времену и тайнимъ знацима, на кое ће се одма къ крвавомъ послу приступити.

Но све ово быаше Овандо измислио. Индіянци нису ни на край памети имали, да Шпаньолце потучу, ови угнѣтени пражители радовали су се шта више, што су са своимъ надмоћнимъ сусѣдима у пріятельске сношае ступили. Зато и ніе ни еданъ Индіянацъ дошао наоружанъ, напротивъ дошляци шпаньолски нису никадъ были тако сѣйно, но уедно и тако страшно наоружани.

Усредъ веселе игре Индіянаца заповѣди Овандо войницима, да започну и своя войничка упражненія, која су безазлене Индіянце збогъ свое необычности у усхићенѣ доводила. Поглаваръ постави свою малу войску у бойный редъ, и заповѣди пѣшцама, да започну. Затимъ су салдовали и коняници. Гомила Индіянаца све е већма растла. Икраљица е присутствовала овомъ чудноватомъ и невићеномъ позорю, и была е очевидно усхићена.

Садъ наступи на кратко време глува тишина, после кое опетъ започне войска своя кретаня. Садъ метне Овандо наеданпутъ руку на крстъ, кои е на преима њговима блистао; — то е быо уговореный знакъ. Трубе затрубе, пѣшци оборе ватру изъ пушака, а коняници се устреме. Мѣсто, гди су се веселе игре проводиле, претвори се наеданпутъ у грозно и крваво бойно полѣ. Цѣла маса невинны и ненаоружаны Индіянаца буде немилостиво потучена. Ніе се штедило ни старо ни младо, ни

мужко ни женско. Краљица Анакаона была е едина зароблѣница, кою су крвожедни Шпаньолци заонда у животу оставили. Све остале присутствующе дао е свирѣпый Овандо немилостиво поубіяти. Многи Индіянци, кои су се у обличьямъ колебама прикрили, изгорели су живи, кадъ су нечовечни Шпаньолци колебе запалили. 12 Индіянаца буду набіени на еданъ колацъ и тако бачени у ватру, а христіянски мучители говорау са њаволскомъ злости и подсмѣшливо: „Ово су 12 апостола! . . .“

Овандова е намѣра была, да краљство Ксарагуу за навѣкъ упропасти и присаедини остальмъ областима, кое су већъ стояле подъ владомъ шпанскогъ намѣстничества. Кадъ е дакле Овандо на овакавъ грозанъ начинъ свою цѣль постигао, онъ се врати натрагъ у Сан-Доминго, водећи са собомъ Анакаону, ову прославлѣну краљицу и песмотворку, везану и оковану, кою е затимъ дао срамно погубити, то есть, обѣсити.

Овај и овоме подобни догађаји, лако ће разяснити неодолиму мржню Индіянаца према шпанскимъ разбойничкимъ дошляцима, а исто е тако врло понятно, да ова една и гонѣа створеня нису се могла никаквой срећи нити благостаню надати у заедини са овимъ зверскимъ и дивљимъ разбойницима.

Зато е пытао Кацикъ Хатней, кадъ су га за едно злочинство, кое онъ ніе учинио, водили на спалѣнште, едногъ присутствующегъ францисканскогъ калуђера, кои се трудіо, да га пре смрти у христіанство обрати „да ли у томъ раю блаженства, кои онъ њму са тако дивнымъ боѣма описе има и Шпаньолце?“, — „Има,“ — говори калуђеръ, „али само таковы, кои су добри и достойни, да у рай дођу.“ — „Найбольи између њи“, — одговори Кацикъ, „нису добри, нити су достойни. Я нисамъ радъ, да мой духъ отиде у она мѣста, гди се и еданъ единый одъ тогъ свирѣпогъ и зверскогъ рода налази!“ — Пламенъ се разбукти, и сажеже тѣло языческогъ мученика.

Око год. 1528. была е на острову Хаити остала само јоштъ една незнатна гомила непокорены Индіянаца, која се подъ предводителствомъ свога последнѣгъ Кацика потучала по планинскимъ предѣлима острова, и која се заглела, да ће непрестано гонити свое угнѣтатель неизгладимомъ мржњомъ и осветомъ. Они су знали, да ћеду најпосле пропасти, но они су хтели баръ слободно и јоначки умрети, и умирући осветити крвь свое браће, која су безъ одпора и борбе потучена.

Ханри, помакъ Кацика одъ Боарука, кои е при крвавомъ клану у Ксарагуи одъ шпански калуђера избавлѣнъ, крштень и у доминиканскомъ монастыру у Сан-Домингу воспытанъ и образованъ, быо имъ е вођа. 14 година одржали су се остатци Индіянаца у планинама своимъ побѣдоносно, и были су ужасъ и страшило шпански колонія. После дуги преговора са мирскимъ и духовнымъ властима, а нарочито са Патер-Реміемъ и Лас-Казасомъ заключе најпосле Индіянци са краљвскимъ намѣстничествомъ миръ, населе се у Бонсу, 30 миља далеко одъ Сан-Доминга, и почну землю обдѣлвати.

Тако су они најпре живили одѣљни одъ европски насељеника, но мало по мало измѣшали су се они съ Европљанима и загубили су се у њима сасвимъ. Њиова повѣстница престае съ њиовимъ животомъ. Ханри, последній Кацикъ на острову Хаити, умр'о е у тишини и мраку. На кратко време после њгове смрти нестало е и последній трагъ чудноватогъ овогъ прастарогъ народа: — вѣчна ноћ забравности за навѣкъ њй е застра.

Овимъ се свршава књига даровитогъ Емила Но-а, урођеника са острова Хаити, књига, која силно побуђуе човека на суморно размишљавањ и сматрањ.

Како бы сасвимъ другче изгледале ове благословене земљ, и каква бы морала бити судбина њиова и њиовы пражителя, да е Енглеска примила предложенъ Колумбово, и да е средня Америка насељна племеномъ енглескимъ; да се са првимъ Европљанима, у мѣсто инквизиције, грознога мучења и стеге, настанила тамо слобода и образованост, и да е снажни и дѣлательни народъ пренео бы у првобитне шуме индѣјски гора свѣтило цивилизације и радности?

Судбина Индѣјанаца бы истина была најпосле исто тако тужна и мрачна, али не бы они были мачемъ и огњемъ крваво изстребљени.

У друштвеномъ животу влада исто начело, као и у природи: слабиј ячемъ уступа. Но питањ е какавъ бы дивный полетъ учиниле ове прекрасне земљ, гди вѣчито пролеће влада, и кое имаю у себи сва условја за

исполнско развѣяњ, да су оне у дѣо пале снажномъ и душевно надмоћниемъ племени?

Колумбъ не бы зацѣло за знакъ благодарности, што е новъ светъ одкрио, одведенъ бы у Европу окованъ као какавъ разбойникъ, земљ ове не бы подъ угрожаванѣмъ смртне казни приступне была само поданицѣма шпанске круне, грозно страшило робства небы никадъ тако велико порасло.

Па какавъ е плодъ донело Шпаньолцѣма нечовечно бесненѣ противъ овы ядны и безазлены народа?

Сва е прилика, да ће африкански црнци, кои бы безъ трговине Шпаньолаца съ робљѣмъ тешко икадъ видели америку, преотети сасвимъ ма у западно-индѣјскомъ архипелагу, и да ће за казнь за толику невину крвь и неправду, црнци Европљане оданде сасвимъ истие снути, те да се тако на свѣма островима антилскогъ мора повтори ужасно позорѣ, кое се догодило на острову Хаити, гди е у најновије доба еданъ црнацъ, по имену Фаустинъ Сулукъ, основао државу на штету и срамоту Европљана.

Домаћий театоръ.

О т а ц њ. Хульо, — садъ самъ у послу, али докъ добыемъ времена, угриѣћу ти уши.

Д ѣ т е. Нежурите се, тато; я могу почекаати и безъ угравы ушю.

ДОМАЊЕ И СТРАНЕ НОВОСТИ.

С Р Б И Я.

По гласу „Званичны Новина“ достављѣнъ е Казначей Окр. Чачанскогъ Г. Панта Поповиѣ, на свою молбу, у станѣ покоя съ припадаюћомъ му по годинама службе пензиомъ.

У Београду 31. Августа. Определѣный за Србию Императорско-Рускѣй Генералный Конзуль, Полковникъ Г. Михайль Рафаиловиѣ Милошевиѣ приспѣо е юче после подне у Београдъ.

У Београду 31. Августа. Съ почеткомъ идућегъ месеца Септембра починѣ се и ново школско теченѣ по свѣма вишимъ заведенѣяма отечества нашегъ. У Неделю (2. Септ.) быѣ торжественно призиванѣ Светога Духа, а сутраданъ ће се почети предавати.

Т у р с к а.

„Загребачкимъ новинама“ пишу са босанске границе подъ 9. Августомъ слѣдуюће:

„У Бихаћкомъ и Травничкомъ санѣаку пала е явна безбѣдность живота и иманя тако яко, да путници само у већимъ гомилама и наоружани путовати смеду. Му-

сломанцы одъ дана на давъ све већа насилия и зулумъ христѣјанима чине. Са свою страна стижу вѣсти о убѣйству христѣјана, а у последњи 10—15 дана нађено е у самой рѣцѣ Сани између Новога и Придора 6 лешева безъ главе, и судећи по халѣянама, ти су несрећници морали бити христѣјани. Лешевы су ови просто затрпани, и то наравно одъ христѣјанске рае, нити се ико живый заузима за то злочинство. Но што у земљи нема никакве безбѣдности, томе се нетреба ни чудити; будући е одъ прописаногъ броя заптѣя, кои као полицаи имаю надъ безбѣдности бдити, само половина у служби.

— „Ост-дайче постъ“ доноси намъ слѣдуюћий чланакъ:

„Пре едне године и по дана много се писало по новинама, да се одъ Чернаводе до Кистенце направи еданъ великѣй водоводъ, како бы се Дунавъ краћимъ путемъ саюзио съ црнымъ моремъ, и како бы се лако могло бити безъ дунавски ушћа, која е Русѣя была тако яко запустила.

Турска е то одобрила еднимъ своимъ ферманомъ, управљѣнымъ на правительства французско, енглеско и аустрѣјско. Одма су се почели планови градити, и томъ

приликомъ показало се, да овај водоводъ истина не немогуће начинити, но да бы истый грдне и несаразмърне суме новаца стао.

Заклученый међутимъ уговоръ мира, кои е дунавска ушћа Русија одузео, сасвимъ е уништио политичкій покретаюћий основъ, кои е препоручивао неодложно тай водоводъ.

Предузимателный пакъ духъ Енглеза врло е постојанъ и управо упоранъ, и неће тако лако да упусти планъ и намѣренъ, кое е већъ единомъ науміо извршити.

Што се не посредствомъ воде могло постићи, то нека се другимъ начиномъ покуша. Г. Вилзонъ саставіо е сирѣчь у Лондону едно ново друштво на акціе, кое е себи за цѣль поставило, да кривуданъ и незгоде воденогъ пута између Чернавода и Кистенце укљони линіомъ гвозденогъ пута, кои ће ове две точке скопчати.

Трошкови око овогъ пута, изнеће око 3,000.000 фор. сребра, и савъ е овај капиталъ у Лондону већъ и уписанъ. Еданъ енглескій правословъ и више енглески инжињира, већъ су дошли овы дана у Бечъ, одкуда ће по краткомъ бављеню отићи далъ на свое опредѣленъ, да нуждне послове предузму; а у исто ће се време и у Цариграду учинити нуждни корацы, да се ферманъ о проектираномъ графеню канала преобрази у одобренъ за графенъ гвозденогъ пута одъ Чернавода до Кистенце.

Р У С І Я.

У Петербургу 17. Августа.

Вѣсти изъ Воронежа являю, да су тамо дошли полкови: камчатскій и охоцкій, кои су се при обрани Севастополя тако славно одликовали, и да су тамо съ највећимъ одушевљеніемъ дочекани.

— Одкадъ е миръ заключенъ, присѣло е у кронштатско пристаниште, више одъ 2000 лађа. Цена е роне скочила, и сва е прилика, да ће се велика количина изъ земљ извозити. — Колера, која е у Петербургу доста ма' преотела была, яко е попустила и у последнѣ време догађаю се само по 5-6 случая на данъ.

— У Шамахи (на Кавказу) тресла се земля 11. Юлія тек. год. Учинѣна штета износи преко 100.000 рубаля сребр.; а земљотресъ е у мањмъ степену трајао чакъ до 19. Юлія.

Ш П А Н І Я.

Коначномъ укиданю народне войске у Шпаніи слѣдоваће брзо узастопце јоштъ многе друге важне мѣре, односеће се на политичко преустроенъ Шпаніе.

Што то већъ досадъ не учинѣно, узрокъ е по доствѣрнымъ и саглашаваюћимъ се гласовима тай, што се у кабинету шпанскомъ породила распра, која га е на две партае поделила; на одной су страни О' Донель Кантеро и Багари, Риос-Розасъ, Коладо и Пасторъ Діацъ.

Пре краткогъ времена дала е краљица министерскогъ президента къ себи дозвати и изјавила му е, како она мысли да е већъ згодно време дошло, да се продаванъ црквени добара заустави. О' Донель се томе најрѣшительнѣ противіо, но савъ његовъ трудъ быо му е узалуданъ, да е одъ тога одврати, и маршалъ Конха морао е савъ свой упливъ употребити, да убѣди краљицу о о-

пасности, која бы отудъ могла произићи, кадъ бы се у саданьимъ околностима ово преважно и тугалливо питањ опетъ покренуло.

„Епока“ являда ће маршалъ Нарваецъ друге положине Септембра месеца приспѣти у Мадридъ.

С а р д и н і я.

У вароши Ници чине се велике припреме за сѣйный дочекъ њногогъ велич. удове царице руске. Краль сардинскій Викторъ Емануилъ послао е тамо единогъ свога интенданта да управља тимъ припремама. Руску ће царицу посѣтити у Ници и краљ.

Политичкій Прегледъ.

Неки енглески листови пишу садъ мало умѣреніе о италійскомъ питању, и веле, како бы удесно было, да се састави еданъ конгресъ, кои ће то питањъ расправити.

Они веле, да бы засадъ доста претерано много было, захтѣвати, да се све таліанске државе уедино спое; засадъ е доста, ако се у Италији начини обштыи царинскій союзъ, и ако се сва Италија састави мрежомъ гвозденихъ путова.

Напротивъ тога „Ост-дайче постъ“ у подужемъ единомъ чланку труди се доказати, да изазивателна политика краљвства Сардиніе многостручно и явно вређа Аустрију, и вели, да ни една држава небы толику умереность наблюдавала, колико Аустрија.

Француска е, вели „Ост-дайче постъ“, збогъ едне маленкости, што су сирѣчь неки приватни листови белгискій писали у духу, противномъ францускомъ правительству, толику хуку дигла, а Аустрија е досадъ трпеливо сносила, како Сардинія на њо у камерама своимъ, у прогласима, новинама и свимъ могућимъ начиномъ напада, и како све Таліанце противъ Аустрије подбада. Ово заключава „Ост-дайче постъ“, неможе дуго овако трајати.

Телеграфске Делеше.

У Москви 27. Августа у 12. сатіи у подне:

Банъ садъ свршено е торжественю крунисанъ њг. велич. цара рускогъ. Време е было прекрасно, а сѣйность, блескъ и усхићенъ народа неописано.

У Паризу 27. Августа.

Графъ О'Донель добыо е одъ цара Наполеона на даръ велику ленту почестне легіе.

У Генови (у Сардиніи) 26. Августа.

У нашої провинцији наћенъ е богатый майданъ бакарне руде.

У Піаченци 26. Августа.

Графъ Стакелбергъ предао е великой войводкинѣ свое посланичке исправе као изванредный посланикъ и опуномоћеный министеръ.

У Цариграду 22. Августа.

Булверъ, енглескій, и Бенци, сардинскій, комисаръ за предстојеће разправљанъ питањя подунавски княжества, приспѣли су у Цариградъ. — Сва се египетска войска навезла на море за у Египетъ. — Прайска убойна корвета „Данцигъ“, приспѣла е овамо изъ Гибралтара.

О Г Л А С И

(3—3) Слѣдуюћа добра поч. Косте Барловца бывш. трговца овдашн. која се у Вароши Крагуевцу и око Крагуевца наоде, даваћемо средствомъ лицитације подь аренду одъ идућегъ Митрова дана.

1. Едну кућу у главномъ сокаку, спрема куће Члена Окр. Суда Г. Петра Марковића, у којој 4 собе, пространъ ходникъ, и зиданъ подрумъ има. У авлиа исте куће наоди се соба за млађе, пространа куйна, комора, штала за 4 коња, отлукана за сено, и башта.

2. Еданъ дућанъ на пјаци, између дућана поч. г. Нешковића.

3. Еданъ воћњакъ у 8 плугова землѣ одма до вароши.

4. Више воћњака едну ливаду одъ 2 косе траве.

5. Едну ливаду одъ 8 коса траве на Лепеници одма до вароши.

6. Пола воденице одъ 3 витла одма до вароши, са амбаромъ и пространимъ плацемъ одъ Топаловића купање.

7. Едну баштованицу одъ 15. плугова землѣ съ 2 долапа до воденице.

8. Кулу Топаловића на двлѣмъ полю снѣже вароши, са земљомъ око њѣ до 30 плугова.

9. Њерамидницу близу воденице до 3 плуга землѣ, и

10. Еданъ виноградъ у пускуричкомъ брду одъ 5 мотика съ нужднимъ око њѣга просторомъ.

Лицитація за арендиранѣ овы добара држаће се у Крагуевцу, 8. 9. и 10. Октобра ове год. и то прва два дана пре, а трећегъ дана и пре и после подне.

Ако бы ко кое одъ овы добара подь аренду узети желіо, нека се речены дана у Крагуевцу на лицитација нађе, гди ће и нужна условія сазнати одъ тада и ри лицитација присутствовати имаюћегъ едного татора ма се покойникове.

20. Юлія 1856. у Београду.

Тутори масе поч.

КОСТЕ БАРЛОВЦА.

Подписаный дошавши ово дана изъ Беча, препоручуемъ се, високопочитаемому публикуму, и лицама, изъ внутренности, да љу свое смѣсташте досады лежеће у Г. КОСТЕ СТЕВЧИЊА кући, чрезъ кои данъ у свою собствену кућу преселити; зато се препоручуемъ свакоме, набавивши изъ првы руку, како израћенъ тако и неизраћенъ кровачкый еспапъ за сваку класу састава човечіегъ, да свакогъ на изборъ послужити могу и цѣномъ врло умереномъ. За пречестно духовенство и честно свештенство набавіо самъ такођеръ матеріе, коіомъ могу чесно и у одѣлу готовомъ и неизраћеномъ еспапу послужити, и то на свако задовольство. Обитавамъ спрема лица

ДИМИТРИЕ ДОБРИНКОВИЊЪ.

ИЗДАВАНЪ КВАРТИРА и ДУЊАНА ПОДЪ КИРІЮ.

(2—3) У кући кодъ „Кралѣвића Марка“, на раскрішћу Савамалке улице, одма преко пута куће Антулине има на горнѣмъ кату пространъ новъ квартиру за едну или две фамиліе, а тако на долнѣмъ еданъ дућанъ и магаза за издаванѣ подъ кирію. — Муштеріе за едно ил' друго могу се пријавити подписаноме Сайби кодъ куће на Врачару, која се такође одъ Митрова-дна подъ кирію издае заедно съ бантомъ, пространомъ за конѣ шталомъ и шупомъ за кола.

У Београду 24. Авг. 1856.

Списеиъ Весовиъ

Предсѣдатель Суда Окр. Гургусовачкогъ

У великой кући Г. Алексе Симића на Теразіама, дав се одъ идућегъ Митрова-дна савъ долнѣй бой подъ кирію, садржаваюћій два већа и еданъ манѣй дућанъ са нужднимъ собама острагъ. Ко има волю узети или по еданъ или сва три дућана; нека се изволи пријавити у кући Г. Алексе Симића, гди ће се известити о цени киріе.

(3—3)

Подписаный има на продаю двѣ Краве и два телета одъ врло доброгъ соя. Конѣ радъ или обадвѣ или само едну краву заедно са

телетомъ узети; нека се мени изволи погодбе ради явити.

ДАМЈАНЪ ПОПОВИЊЪ

(3—3) Осмотритель Лицея.

(3—3) Кућу мою у Неготини у сокаку одъ Суда къ рецы, између комшия Г. Тодорчета члена Суда, и мѣстногъ г. пароха, продаемъ изъ слободне руке; кои има волю купити е, нека се погодбе ради на мене у Београдъ обрати.

**НАСТАСІЯ удова
ИСАКА ОБЛУЧАРЕВИЊА**

У Абаѣиской чаршии.

Подписаный намерава по Дмитрову-дне ове године поћи у Брусалимъ, да се по другій путь поклонити Гробу Спасителя и прочимъ светимъ мѣстама.

Ову свою намѣру объявлюе преко Новина съ томъ цѣли, да бы знали зато они, кои волю имаю придружити му се; а они, кои су расположены послати кѣкавъ прилогъ тамошнимъ светимъ задужбинама, да могу по њму послати, предавши свое прилоге са записомъ имена предходно у Београду г. Живку Ђорђевићу, трговцу; у Смедереву г. проти Милутину Банићу; у Пожаревцу г. Димитрію Цинцарину.

Хаѣи **СТЕФАНЪ**, с. р.

Игуманъ Витовничкій
у Пожарев. Окр.

Подписаный има за даванѣ подъ кирію одъ идућегъ Митрова-дна, а и пре, еданъ дућанъ съ квартиромъ доброго стаяна, у господской улицы у Београду.

(1—3)

МАТ. КРАИНИЊЪ.

Велика пивара княза М. Обреновића у Београду, са свыма принадлежностима у савршено добромъ станію, дав се подъ кирію на 3—5 година.

Кои бы желіо исту подъ кирію узети, може условія закупа, дознати у зданію кодъ Елена № 8. до конца месеца Септемвра т. г. (3—3)

1000 Дуката.

даю се или сви, или у манѣимъ сумама, на сигурне интабулиране хипотеке, на дуже време подъ интересъ. Кои такове позаймити желѣ, нека се пријави у зданію кодъ елена, на трећемъ спрату, врата № 53.